

RYNEK SKUPU DZICZYNY W POLSCE W LATACH 2009–2021

Anna Ankudo-Jankowska✉, Monika Starosta-Grała

Katedra Ekonomiki i Techniki Leśnej, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
ul. Wojska Polskiego 71C, 60-625 Poznań

ABSTRAKT

Skup tusz zwierząt łownych stanowi jedną z większych części przychodów kół łowieckich w Polsce. Od kilkunastu lat rynek skupu dziczyzny wykazuje tendencję wzrostową, jednak na tę sytuację wpływają też czynniki losowe, które oddziałują negatywnie na wartość rynku skupu dziczyzny. Od kilku lat w naszym kraju zmagamy się z wirusem ASF, a od 2020 obserwuje się negatywne skutki w gospodarce związane z występowaniem wirusa SARS-CoV-2, dotykające również sektor łowiecki. Celem pracy była analiza dynamiki skupu dziczyzny w Polsce w latach 2009–2021. Dane dotyczyły trzech najważniejszych gatunków: jelenia, sarny i dzika. Analizie została poddana ilość skupowanej zwierzyny, wartość skupu oraz cena średnia dziczyzny według gatunku zwierzęcia łownego. Przeprowadzone badania potwierdziły tendencję wzrostową wolumenu oraz wartości skupu dziczyzny wszystkich badanych gatunków zwierząt łownych. Podobnie ceny średnie skupu tusz sarny i dzika, z wyjątkiem tusz jelenia, wykazywały tendencję wzrostową. Badanie potwierdziło negatywny wpływ wirusa ASF oraz wirusa SARS-CoV-2 na rynek skupu dziczyzny w Polsce.

Słowa kluczowe: skup zwierząt łownych, wolumen skupu dziczyzny, ceny skupu dziczyzny, wirus ASF, wirus SARS-CoV-2

WSTĘP

Zgodnie z ustawą Prawo łowieckie (2022), łowiectwo jako element ochrony środowiska przyrodniczego oznacza ochronę zwierząt łownych (zwierzyny) i gospodarowanie ich zasobami w zgodzie z zasadami ekologii oraz zasadami racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej. Zwierzęta łowne w stanie wolnym jako dobro ogólnonarodowe są własnością Skarbu Państwa. Jednym z celów gospodarowania populacjami dzikich zwierząt jest ich pozyskiwanie. Głównymi gatunkami zwierzyny grubej, na które poluje się w Polsce są jelen, sarna oraz dzik. Zgodnie z literaturą prawa gospodarka łowiecka jest prowadzona w obwodach łowieckich przez dzierżawców albo zarządców, którzy dostarczają pozyskaną zwierzynę do punktów skupu. Przy czym koła łowieckie oraz ośrodki hodowli

zwierzyny mogą prowadzić sprzedaż bezpośrednią dziczyzny pozyskanej w dzierżawionych lub zarządzanych przez siebie obwodach łowieckich. Stały wzrost pozyskania łowieckich gatunków zwierzyny grubej przekłada się na wzrost masy tusz zwierzyny przekazywanych do punktów skupu i na użytek własny myśliwych (Popczyk, 2012). Jednak w ostatnich latach stała tendencja wzrostowa skupu dziczyzny została zakłócona między innymi przez występowanie wirusa ASF oraz wirusa SARS-CoV-2. W związku z tym celem niniejszego opracowania jest ocena zmian skupu dziczyzny w Polsce w latach 2009–2021. Jednocześnie przyjęto hipotezę badawczą, że wirusy ASF oraz SARS-CoV-2 wpływają na zmniejszenie ilości i wartości oraz ceny skupowanej dziczyzny.

✉anna.ankudo-jankowska@up.poznan.pl, <https://orcid.org/0000-0002-3432-2855>

METODYKA BADAŃ

Przedmiotem badań była analiza tempa i kierunku zmian skupu zwierząt łownych w Polsce w latach 2009–2021. Za rok bazowy przyjęto 2009, charakteryzujący się wszechobecnym kryzysem gospodarczym i katastrofalnie niskimi cenami dziczyzny na rynkach krajów Unii Europejskiej. Na podstawie danych źródłowych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych, 2022) przeprowadzono analizę dynamiki skupu zwierząt łownych w Polsce w latach 2009–2021. Ustalono tempo i kierunek zmian ilości, wartości oraz średnich cen skupu tusz jelenia, sarny oraz dzika. Cenę średnią skupu dla każdego analizowanego gatunku zwierzęcia łownego wyliczono z ilorazu wartości skupu [zł] oraz jego wielkości [kg]. Analizie poddano następujące zmienne:

- ilość skupu dziczyzny, tony
- wartość skupu dziczyzny, zł
- cena średnia skupu tusz jelenia, zł/kg
- cena średnia skupu tusz sarny, zł/kg
- cena skupu tusz dzika, zł/kg.

W analizie zastosowano opisane poniżej formuły obliczeniowe.

1. Wskaźnik dynamiki według bazy zmiennej, %

$$\text{Wskaźnik dynamiki według bazy zmiennej} = \frac{\text{analizowana zmienna w badanym roku}}{\text{analizowana zmienna w roku poprzedzającym}} \times 100\%$$

2. Wskaźniki dynamiki według bazy stałej, %

$$\text{Wskaźnik dynamiki według bazy stałej} = \frac{\text{analizowana zmienna w badanym roku}}{\text{analizowana zmienna w 2009 roku}} \times 100\%$$

WYNIKI BADAŃ

W latach 2009–2021 ilość skupowanej dziczyzny zwiększyła o 57,4%, z 7137 ton w roku 2009 do 1123 ton w ostatnim roku analizy (tab. 1). Spośród analizowanych gatunków zwierząt największą dynamiką charakteryzowała się wielkość skupu tusz jelenia, których

ilość zwiększyła się niemal dwukrotnie. Mniejsza dynamika wzrostu wystąpiła w przypadku tusz dzika i sarny, odpowiednio o 28,9% i 24,1%. Wyższą dynamiką wzrostu, w porównaniu z ilością skupowanej dziczyzny, cechowała się wartość skupowanej dziczyzny. W tym czasie wzrosła o 83,1%, z 42,6 mln zł do ponad 78 mln zł. Na tak duże zwiększenie miał wpływ wzrost wartości skupu tusz jelenia – 99,9%. Wartość skupu tusz sarny oraz dzika wzrosła o 72,4% i o 61,3%.

W trzynastoletnim okresie badawczym, w odniesieniu do analizy danych według bazy zmiennej, odnotowano również okresy zmniejszenia ilości oraz wartości skupowanej dziczyzny. Największe spadki ilości skupowanej dziczyzny dotyczyły roku 2013 oraz lat 2020–2021, a wynikały z mniejszego skupu tusz wszystkich analizowanych gatunków zwierząt. Natomiast największy spadek wartości skupowanej dziczyzny miał miejsce w 2013 i 2020 roku, odpowiednio o blisko 20% i 39%. Na te zmiany wpływała zarówno niższa cena, jak i ilość skupowanych tusz jeleni, saren oraz dzików. Szczególnie sytuacja w roku 2020 odbiła się niekorzystnie na rynku skupu dziczyzny – wartość skupu obniżyła się dynamicznie w porównaniu z rokiem poprzednim. Nastąpił niemal 41-procentowy spadek wartości skupu tusz dzika, w przypadku tusz jelenia odnotowano obniżenia o 39,4%, a tusz sarny – o 37,7%.

W latach 2009–2021 ceny skupu tusz jelenia wykazywały duże zróżnicowanie i jednocześnie stałe tempo wzrostu, z wyjątkiem roku 2020, kiedy odnotowano zmniejszenie o 12,7% (rys. 1). Porównując 2021 i rok 2009, można stwierdzić cenę skupu tusz jelenia pozostającą na poziomie zbliżonym, wzrosła o 0,4%. W ciągu analizowanych lat ta zmienna podlegała jednak dużym wahaniom, osiągając wartość maksymalną 9,16 zł/kg w 2017, natomiast najmniejszą – 5,56 zł/kg w roku 2020 (zmiana na poziomie 60,7%). Analizując rok do roku, stwierdzono największy spadek cen dziczyzny w roku 2020 – 32,6%, również zauważalną tendencję spadkową – w latach 2012, 2013 oraz 2019, odpowiednio o 9,6%, 19,3% i 8,7%. Po rekordowych zmniejszeniach cen skupu tusz jelenia w roku 2020, w ostatnim roku analizy ceny powróciły do poziomu z roku 2009.

W analizowanych latach ceny skupu tusz sarny wykazywały stałą tendencję rosnącą (dynamika cen według bazy stałej we wszystkich latach analizy powyżej 100%; rys. 2). W okresie 2009–2021 zwiększyły się

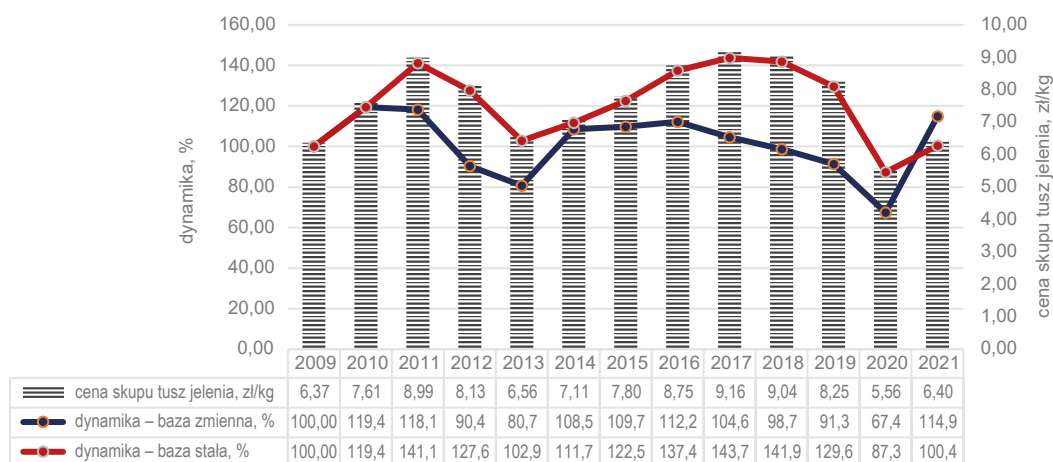
Tabela 1. Dynamika ilości i wartości skupu dziczyzny w Polsce w latach 2009–2021, %

Table 1. Dynamics of the quantity and value of procurement of game meat in Poland in 2009–2021, %

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tusze jelenia													
Ilość, t	3 016	3 420	3 824	4 103	4 674	5 024	5 223	5 198	5 554	6 208	6 638	5 971	6 006
dynamika baza zmienna, %	100,0	113,4	111,8	107,3	113,9	107,5	104,0	99,5	106,8	111,8	106,9	90,0	100,6
dynamika baza stała, %	100,0	113,4	126,8	136,0	155,0	166,6	173,2	172,3	184,2	205,8	220,1	198,0	199,1
Wartość, tys. zł	19 213	26 018	34 370	33 346	30 639	35 733	40 745	45 497	50 854	56 103	54 791	33 223	38 411
dynamika baza zmienna, %	100,0	135,4	132,1	97,0	91,9	116,6	114,0	111,7	111,8	110,3	97,7	60,6	115,6
dynamika baza stała, %	100,0	135,4	178,9	173,6	159,5	186,0	212,1	236,8	264,7	292,0	285,2	172,9	199,9
Tusze sarny													
Ilość, t	1 820	1 909	1 954	2 119	2 189	2 393	2 296	2 464	2 370	2 650	2 494	2 162	2 258
dynamika baza zmienna, %	100,0	104,9	102,4	108,4	103,3	109,3	95,9	107,3	96,2	111,8	94,1	86,7	104,4
dynamika baza stała, %	100,0	104,9	107,4	116,4	120,3	131,5	126,2	135,4	130,2	145,6	137,0	118,8	124,1
Wartość, tys. zł	16 868	20 960	26 290	29 298	27 252	32 611	33 344	39 154	32 745	33 627	32 686	20 375	29 082
dynamika baza zmienna, %	100,0	124,3	125,4	111,4	93,0	119,7	102,2	117,4	83,6	102,7	97,2	62,3	142,7
dynamika baza stała, %	100,0	124,3	155,9	173,7	161,6	193,3	197,7	232,1	194,1	199,4	193,8	120,8	172,4
Tusze dzika													
Ilość, t	2 301	3 643	3 494	3 662	2 450	3 362	5 096	4 958	4 226	4 179	5 479	4 582	2 967
dynamika baza zmienna, %	100,0	158,3	95,9	104,8	66,9	137,2	151,6	97,3	85,2	98,9	131,1	83,6	64,8
dynamika baza stała, %	100,0	158,3	151,8	159,1	106,5	146,1	221,5	215,5	183,7	181,6	238,1	199,1	128,9
Wartość, tys. zł	6 540	16 155	19 501	17 786	6 720	12 763	23 505	25 135	17 632	11 264	19 704	11 651	10 546
dynamika baza zmienna, %	100,0	247,0	120,7	91,2	37,8	189,9	184,2	106,9	70,1	63,9	174,9	59,1	90,5
dynamika baza stała, %	100,0	247,0	298,2	272,0	102,8	195,2	359,4	384,3	269,6	172,2	301,3	178,2	161,3
Dziczyzna łącznie													
Ilość, t	7 137	8 972	9 272	9 884	9 313	10 779	12 615	12 620	12 150	13 037	14 611	12 715	11 231
dynamika baza zmienna, %	100,0	125,7	103,3	106,6	94,2	115,7	117,0	100,0	96,3	107,3	112,1	87,0	88,3
dynamika baza stała, %	100,0	125,7	129,9	138,5	130,5	151,0	176,8	176,8	170,2	182,7	204,7	178,2	157,4
Wartość, tys. zł	42 620	63 133	80 162	80 429	64 612	81 107	97 594	109 786	101 231	100 994	107 181	65 249	78 039
dynamika baza zmienna, %	100,0	148,1	127,0	100,3	80,3	125,5	120,3	112,5	92,2	99,8	106,1	60,9	119,6
dynamika baza stała, %	100,0	148,1	188,1	188,7	151,6	190,3	229,0	257,6	237,5	237,0	251,5	153,1	183,1
Dziczyzna łącznie													
Cena średnia, zł/kg	5,97	7,04	8,65	8,14	6,94	7,52	7,74	8,70	8,33	7,75	7,34	5,13	6,95
Struktura ilościowa													
jeleń	42,26	38,12	41,24	41,51	50,19	46,61	41,40	41,19	45,71	47,62	45,43	46,96	53,48
sarna	25,50	21,28	21,07	21,44	23,50	22,20	18,20	19,52	19,51	20,33	17,07	17,00	20,11
dzik	32,24	40,60	37,68	37,05	26,31	31,19	40,40	39,29	34,78	32,05	37,50	36,04	26,42
Struktura wartościowa													
jeleń	45,08	41,21	42,88	41,46	47,42	44,06	41,75	41,44	50,24	55,55	51,12	50,92	49,22
sarna	39,58	33,20	32,80	36,43	42,18	40,21	34,17	35,66	32,35	33,30	30,50	31,23	37,27
dzik	15,34	25,59	24,33	22,11	10,40	15,74	24,08	22,89	17,42	11,15	18,38	17,86	13,51

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych (2022).

Source: own study based on Local Data Bank (2022).

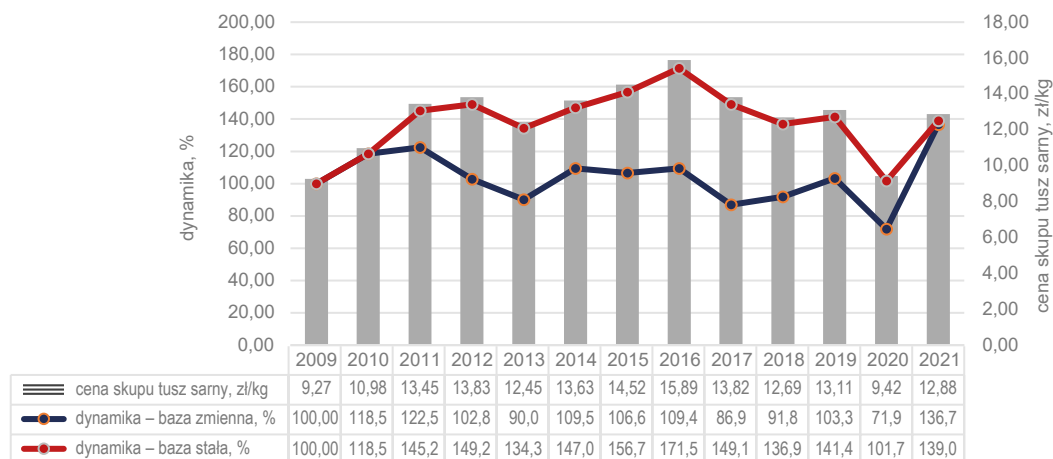

Rys. 1. Średnie ceny skupu tusz jelenia w Polsce w latach 2009–2021, kg/zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych (2022).

Fig. 1. Average purchase prices of deer carcasses, kg/PLN

Source: own study based on Local Data Bank (2022).

Rys. 2. Średnie ceny skupu tusz sarny w Polsce w latach 2009–2021, kg/zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych (2022).

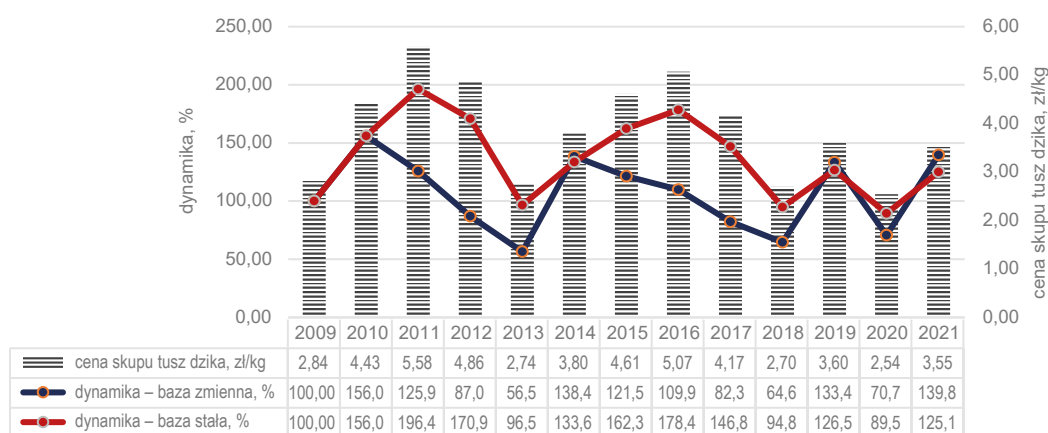
Fig. 2. Average purchase prices of roe deer carcasses, kg/PLN

Source: own study based on Local Data Bank (2022).

z 9,27 zł/kg do 12,88 zł/kg, co dało wzrost 39-procentowy. Najwyższą cenę skupu tusz sarny uzyskano w roku 2016 – 15,89 zł/kg, co dało wzrost niemal 72-procentowy w porównaniu z rokiem bazowym. Najgorsza sytuacja w skupie tusz sarny, podobnie jak jelenia, miała miejsce w roku 2020, kiedy ceny powróciły do poziomu z 2009 i jednocześnie obniżyły się

o 28,1% w porównaniu z rokiem sprzed pandemii. Po kryzysowym roku 2020 ceny skupu tusz sarny wyraźnie wzrosły, o 36,7%.

W okresie badawczym ceny skupu tusz dzika wzrosły o 25,1%, z 284 zł/kg w 2009 do 3,55 zł/kg w roku 2021 (rys. 3). W tym czasie wykazywały duże wahania i jednocześnie różne tempo oraz kierunek

Rys. 3. Średnie ceny skupu tusz dzika w Polsce w latach 2009–2021, kg/zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych (2022).

Fig. 3. Average purchase prices of wild boar carcasses, kg/PLN

Source: own study based on Local Data Bank (2022).

zmian. Najkorzystniejsza sytuacja na rynku skupu tusz dzika miała miejsce w roku 2011, kiedy to zmienna osiągnęła rekordowy poziom – 5,58 zł/kg. Największe spadki cen tusz dzika odnotowano w latach 2013, 2018 i 2020, w porównaniu z latami poprzednimi było to odpowiednio 43,5%, 34,4% oraz 29,3%. Przy czym po roku 2020, podobnie jak w cenach pozostałych gatunków dziczyzny, nastąpiło gwałtowne odbicie i cena skupu wzrosła o 39,8%.

DYSKUSJA I WNIOSKI

W ogólnej produkcji mięsa na świecie produkcja dziczyzny stanowi niewiele – ok. 0,6%, przy czym kraje europejskie dostarczają ponad 7,1% światowej produkcji dziczyzny (Siminska i in., 2011). Niemal 95% polskiej dziczyzny jest eksportowana, z tego 70% na rynek niemiecki (Kilar i in., 2015). Na rynek skupu dziczyzny w Polsce wpływa wiele czynników, z których do najważniejszych należy zaliczyć: sytuację na rynkach europejskich, kurs euro, możliwości rynku krajowego oraz dostępność dziczyzny (Popczyk, 2012; Sadowski i in., 2014). Warto zwrócić uwagę na wynikające ze zdarzeń losowych problemy w skupie dziczyzny w Polsce, ponieważ w ostatnich latach nastąpił na nim duży kryzys. Z jednej strony wynika on z walki z wirusem ASF, a z drugiej strony – z konsekwencji pandemii SARS-CoV-2.

Jak podają Kilar i in. (2016), produkcja dziczyzny w Polsce stale rośnie, a w wolumenie skupu dominują tusze jeleniowatych, co potwierdzają także otrzymane w tej pracy wyniki badań. W strukturze ilościowej oraz wartościowej skupu w analizowanym okresie dominowały tusze jelenia, które stanowiły odpowiednio 38–53% oraz od 41% do niemal 56%. W strukturze ilościowej skupu tusze sarny stanowiły 17–25,5%, co dawało jednocześnie wartościowy udział na poziomie 31–42%. Spośród analizowanych gatunków najmniejszy udział miały tusze dzika. W strukturze ilościowej ich udział kształtował się na poziomie 26–40%, a w strukturze wartościowej od 10% do 26%.

Na rynku krajowym zagospodarowuje się niewielki procent pozyskanych tusz, m.in. ze względu na małe zainteresowanie dziczyzną. Rynek dziczyzny w Polsce ma charakter niszowy, jak wskazuje Popczyk (2012) produkcja dziczyzny stanowi zaledwie 0,3% całkowitej produkcji mięsa ogółem. Podstawowymi determinantami wpływającymi na zainteresowanie konsumentów spożyciem dziczyzny w głównej mierze są ograniczona dostępność mięsa w sklepach oraz wysokie jego ceny (Kwiecińska i in., 2018; Nagalska i Rejman, 2014). Jak wskazuje Szczepaniak i in. (2004), na małą konsumpcję dziczyzny mogą mieć wpływ smak mięsa oraz brak przyzwyczajenia do jego spożywania. Uwarunkowania fizyczno-geograficzne Polski pozwalają pozyskiwać rokrocznie znaczne ilości dziczyzny,

przy czym znaczna część mięsa i przetworów trafia na rynki zachodnioeuropejskie (Kwiecińska i in., 2018). Należy jednak wskazać, że na rynku polskim obserwuje się wzrost fizycznej dostępności dziczyzny, interpretowanej jako obecność produktów w sklepach w odpowiadającej oczekiwaniom konsumenta ilości, asortymentowi, miejscu oraz czasie (Kwiecińska i in., 2018). Należy także wspomnieć o działaniach promocyjnych prowadzonych przez PGL LP na rzecz zwiększenia konsumpcji dziczyzny (Strategia..., 2013). Jak wskazują wyniki analizy, ta tendencja została zakłócona zagrożeniem wirusem ASF oraz obostrzeniami wprowadzonymi przez Unię Europejską i polski rząd w roku 2020. Na skutek lockdownu w 2020 roku nastąpiło zmniejszenie popytu na dziczyznę ze względu na praktycznie całkowite wstrzymanie eksportu oraz zastój w sektorze HoReCa (Hotele, Restauracje, Catering; Depka Prądzynski, 2020). Po roku kryzysowym wystąpiło wyraźne odbicie cen w roku 2021: ceny skupu tusz dzika wzrosły o niemal 40%, a sarny – o 37%. Z kolei najmniejszym wzrostem cen w skupie charakteryzowały się tusze jelenia – 15%.

Jak wskazuje Żelazna i in. (2002), cena jest ważną determinantą decyzji konsumenckich. Podstawową barierą dla polskiego konsumenta są wysokie ceny mięsa z dziczyzny, które wpływają na małą dostępność ekonomiczną tych produktów (Kwiecińska i in., 2018). Statystyczny Polak spożywa w ciągu roku zaledwie 8 dkg dziczyzny (Górecka i Szymańko, 2010), podczas gdy w Niemczech to spożycie sięga 60 dkg (Siminska i in., 2011). Z kolei Kilar i in. (2015) podają, że szacowane roczne krajowe spożycie dziczyzny nie przekracza 15 dkg na osobę i od kilku lat nie wykazuje tendencji wzrostowej.

Idea zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego przekłada się na funkcjonowanie zrównoważonego wzorca spożycia, w którym konsument artykułuje swoje potrzeby i jednocześnie przejawia postawę społecznej odpowiedzialności za produkcję żywności (Kaczorowska i Kowrygo, 2016; Włodarczyk, 2015; Zalega, 2015). To pogłębia coraz większą niechęć konsumentów do spożywania dziczyzny, przez co nie można zrezygnować z eksportu mięsa za granicę. Większość polskiej dziczyzny jest przeznaczona na rynki zagraniczne, a obecnie obserwuje się wzrost wartości euro w stosunku do polskiego złotego, dlatego można się spodziewać ożywienia w eksporcie dziczyzny.

Nie ulega wątpliwości, że wirus ASF bardzo wpłynął na skup dziczyzny, wywołując dużą niestabilność na rynku oraz wahania cen, o czym świadczą także wyniki przeprowadzonych badań. Najmocniej widoczne spadki zaobserwowano w roku 2013. Wówczas Polska znalazła się w strefie zagrożonej ASF, a 14 lutego 2014 roku wykryto pierwszy przypadek zachorowania (Migdał i in., 2018; Pejsak i in., 2017). Ilość pozyskanej w tym roku zwierzyny była podobna jak w latach ubiegłych, wartość skupu wykazała jednak silną tendencję spadkową. Co ciekawe, największa ilość zwierzyny trafiła do skupów w 2019, ale największą wartość skupowanej zwierzyny osiągnięto w roku 2016 przy pozyskaniu mniejszym o prawie 1500 ton (Ćwikliński, 2021). W Polskim Związku Łowieckim straty wynikają z braku przychodu z tusz dzików porażonych, ponieważ padnięte sztuki są przeznaczone tylko i wyłącznie do utylizacji i nie otrzymuje się za nie żadnej rekompensaty. Dodatkowo na mniejsze przychody wpływa znaczący spadek cen dziczyzny, głównie związany z obawami konsumentów.

Obecnie na niskie ceny dziczyzny w skupie wpływają dwa czynniki. Pierwszym jest nadpodaż mięsa dzika oraz jelenia. Drugim są obawy konsumentów wynikające z rozprzestrzeniania się ASF, a w konsekwencji niechęci do kupowania mięsa dzika czy w ogóle dziczyzny, mimo zapewnień decydentów o sprawnej kontroli weterynaryjnej i nieszkodliwości wirusa dla ludzi (Depka Prądzynski, 2019). W najmniejszym stopniu ASF wpływa na skup tusz sarny, których zarówno ilość, jak i wartość rośnie z roku na rok bez większych wahań. Z wyjątkiem 2020 średnia cena skupu tusz sarny nie zmniejszyła się w badanym okresie poniżej 10 zł/kg, a rekordową wartość 15,89 zł/kg osiągnęła w roku 2016. W tym czasie średni wzrost cen tego mięsa wyniósł 39%, co potwierdzają również badania Górnovicza i in. (2019).

WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych badań można sformułować przedstawione poniżej uogólnienia i wnioski.

1. W latach 2009–2021 rynek skupu dziczyzny wykazywał tendencję wzrostową. Wolumen obrotu tusz jelenia wzrósł o 99%, dzików o niemal 29%, a saren o 24%.

2. W badanym okresie wyższą dynamiką, w porównaniu z ilością skupowanej dziczyzny, charakteryzowała się wartość skupu. W tym czasie podwoiła się wartość skupowanych tusz jelenia, wartość skupu tusz sarny wzrosła o 72%, a dzika – o 61%.
3. W latach 2009–2021 ceny skupu tusz sarny i dzika wykazywały tendencję wzrostową, odpowiednio o 39% i 25%. Natomiast ceny skupu tusz jelenia, po okresach wzrostu, w 2021 osiągnęły poziom z roku 2009.
4. Na zakłócenia trendów wzrostowych rynku skupu dziczyzny miały wpływ zdarzenia losowe – występowanie zagrożenia wirusem ASF oraz wirusem SARS-CoV. W latach ich pojawienia się nastąpiły tendencje spadkowe w ilości, wartości i cenach skupowanej dziczyzny. Szczególnie niekorzystny okazał się rok 2020, kiedy odnotowano wysokie spadki i wyraźne wyhamowanie dynamiki rynku skupu dziczyzny.

PIŚMIENNICTWO

- Bank Danych Lokalnych (2022). Pobrano z <https://bd.l.stat.gov.pl>.
- Ćwikliński, Sz. (2021). Analiza skupu zwierzyny łownej w Polsce w latach 2009–2019. *Maszyn. Pr. Mag. Kat. Ekon. Leśn. UPP, Poznań*.
- Depka Prądziński, A. (2019). Import z Nowej Zelandii obniży ceny jelenia [Imports from New Zealand will lower deer meat prices]. *Brać Łow.*, 11, 42–43 [in Polish].
- Depka Prądziński, A. (2020). Załamanie na krajowym rynku dziczyzny [The collapse of the domestic game market]. *Brać Łow.*, 5, 14–15 [in Polish].
- Górecka, J., Szmańko, T. (2010). Walory żywieniowe dziczyzny [Nutritional values of game meat]. *Przem. Mięs.*, 1–2, 20–21 [in Polish].
- Górniewicz, A., Starosta-Grała, M., Ankudo-Jankowska, A., Adamowicz, K. (2019). Wpływ zmian cen żywca wołowego i wieprzowego na ceny tusz zwierząt łownych w latach 2005–2016 [Impact of pork and beef price changes on game carcass prices in years 2005–2016]. *Sylvan*, 163(2), 167–176 [in Polish].
- Kaczorowska, J., Kowrygo, B. (2016). Konsumentka gotowość do realizacji zrównoważonego wzorca spożycia żywności [Consumer willingness to implement sustainable food consumption pattern]. *Ekon. Org. Gosp. Żywn.*, 114, 33–44 [in Polish].
- Kilar, J., Ruda, M., Kilar, M. (2015). Konsumentkie zainteresowanie dziczyzną [Consumer interest in game meat]. W: M. Karwowska, W. Gustaw (red.), *Trendy w żywieniu człowieka*. Kraków: Wyd. Nauk. PTTŻ [in Polish].
- Kilar, J., Ruda, M., Kilar, M. (2016). Dzczyzna co o niej wiedzą i czy ją jedzą mieszkańcy Podkarpacia [Game what do the inhabitants of Podkarpacie know about it and whether it is eaten by it]. Krosno: Multigraf [in Polish].
- Kwiecińska, K., Kosicka-Gębska, M., Gębski, J. (2018). Dostępność dziczyzny na polskim rynku w kontekście potrzeb konsumentów [Availability of game meat on the Polish market in the context of consumer needs]. *Zesz. Nauk. SGGW, Ekon. Org. Gosp. Żywn.*, 121, 83–91 [in Polish].
- Migdał, W., Zając, M., Rutkowska-Mazur, A., Migdał, Ł. (2018). Dzik – zagrożenie ASF i zagospodarowanie mięsa [Wild boar – ASF threat and meat management]. *Przegl. Hod.*, 4, 1–5 [in Polish].
- Nagalska, H., Rejman, K. (2014). Wiedza konsumentów o dziczyźnie i zachowania nabywcze na rynku tego mięsa [Consumers' knowledge on game meat and their buying behaviour on the market of its products]. *Mark. Rynek*, 6, 488–499 [in Polish].
- Pejsak, Z., Woźniakowski, G., Śmietanka, K., Barszcz-Ziętek, A., Bocian, Ł., Frant, M., Niemczuk, K. (2017). Przewidywany rozwój sytuacji epizootycznej w sytuacji afrykańskiego pomoru świń w Polsce [Anticipated development of the epizootic case in the situation of African swine fever in Poland]. *Życie Wet.*, 92(4), 255–230 [in Polish].
- Popczyk, B. (2012). Problemy handlu dziczyzną [Problems of the game meat trade]. W: D. J. Gwiazdowicz (red.), *Problemy współczesnego łowiectwa w Polsce* (s. 137–150) [Problems of modern hunting in Poland (pp. 137–150)]. Poznań: Polskie Wyd. Leśn. [in Polish].
- Prawo łowieckie [Hunting act] (2022). *Dz.U.* 2022, poz. 1173 [in Polish].
- Sadowski, J., Sojka, F., Koska, K. (2014). Wybrane problemy wprowadzania do obrotu oraz zagospodarowania dziczyzny [Selected problems of placing on the market and management of game]. *Stud. Mat. Centr. Eduk. Przyr.-Leśn.*, 16, 1(38), 162–170 [in Polish].
- Siminska, E., Bernadzka, H., Sadowski, T. (2011). Sytuacja na światowym i krajowym rynku dziczyzny [The global and domestic game meat market]. *Ann. Warsaw Univ. Life Sci. – SGGW, Anim. Sci.*, 50, 89–96 [in Polish].
- Strategia Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe na lata 2014–2030 [Strategy of the State Forests

- National Forest Holding for 2014–2030] (2013). Warszawa: PGL Lasy Państwowe [in Polish].
- Szczepaniak B., Górecka, D., Flaczyk, E. (2004). Nutritional habits relating to meat and meat products consumption among young people from selected regions of Poland. *Pol. J. Food Nutr. Sci.*, 4, 421–426.
- Włodarczyk, K. (2015). Nowe kierunki i zjawiska w zachowaniach rynkowych polskiego społeczeństwa w XXI wieku [New tendencies and phenomena in market behaviour displayed by the Polish society in the 21st century]. *Zesz. Nauk. Uniw. Szczec. Stud. Pr. Wydz. Nauk Ekon. Zarządz.*, 41(2), 391–400 [in Polish].
- Zalega, T. (2015). Zrównoważony rozwój a zrównoważona konsumpcja – wybrane aspekty [Sustainable development and sustainable consumption: selected aspects]. *Konsum. Rozw.*, 4(13), 3–26 [in Polish].
- Żelazna, K., Kowalczyk, I., Mikuta, B. (2002). *Ekonomika konsumpcji – elementy teorii* [Economics of consumption – elements of the theory]. Warszawa: Wyd. SGGW [in Polish].

GAME MEAT PROCUREMENT MARKET IN POLAND IN 2009–2021

ABSTRACT

Procurement of game animals is a major source of revenue for hunting clubs in Poland. For several years, the game meat buying market has been showing an upward trend, but this situation is also influenced by random factors that negatively affect the value of the game meat buying market. For several years in our country we have been struggling with the ASF virus, and since 2020, negative effects in the economy related to the occurrence of the SARS-CoV virus have been observed, also affecting the hunting sector with its activities. The aim of the study was to analyze the dynamics of game meat procurement in Poland in the years 2009–2021. The data concerned the three most important species, namely deer, roe deer and wild boar. The analysis covered the quantity of game meat, procurement value and the average price of game meat depending on animal species. The conducted research confirmed an upward trend in the volume and value of game meat procurement for all the analysed game species. Similarly, the average procurement prices of roe deer and wild boar meat with the exception of red deer, showed an upward trend. The study confirmed the negative impact of the ASF virus and the SARS-CoV-2 virus on the game meat buying market in Poland.

Keywords: game meat procurement, game meat procurement volume, game meat procurement prices, ASF virus, SARS-CoV-2 virus